

สรุปการเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการสรุปผลการดำเนินงานระยะที่ ๑ และวางแผนการดำเนินงานในระยะที่ ๒

โครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

วันพุธที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ เวลา ๐๙.๐๐ -๑๕.๓๐ น.

ณ ห้องเมจิก ๑ ชั้น ๑ โรงแรมมิราเคิลแกรนด์ คอนเวนชั่น ถนนวิภาวดีรังสิต กรุงเทพมหานคร

ตามหนังสือ กองทุนความเสมอภาคทางการศึกษา ที่ กศส ๐๘/๖๑๖๙/๒๕๖๖ ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการสรุปผลการดำเนินงานระยะที่ ๑ และวางแผนการดำเนินงานในระยะที่ ๒ โครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา พัฒนากลไกบูรณาการความร่วมมือในการเฝ้าระวังคุ้มครองเด็กและเยาวชนในระดับพื้นที่ และวิจัยและสร้างองค์ความรู้เพื่อสร้างรูปแบบการป้องกันเด็กและเยาวชนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยสรุปการประชุม ดังนี้

พิธีเปิดและบรรยายพิเศษ ในหัวข้อ "กระบวนการยุติธรรมที่เข้าถึงพึงได้ สร้างโอกาส ลดความเหลื่อมล้ำ คืนคนดีสู่สังคม" โดย นายภูเสง ยาวอหะซัน เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม กล่าวชื่นชมถึงการดำเนินงานร่วมกันระหว่างกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกับกองทุนความเสมอภาคทางการศึกษา โดยมีเครือข่ายที่ร่วมกันดำเนินการในการพัฒนาด้านการศึกษาของเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้เป็นเด็กและเยาวชนที่ต้องการโอกาสทางการศึกษา และมีความจำเป็นที่แตกต่างจากเด็กและเยาวชนทั่วไป ดังนั้น การบูรณาการความร่วมมือเพื่อการศึกษาของเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้พบการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้จากการนำร่องทดลองในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต ๕ ซึ่งมีพื้นที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และจะขยายผลในความสำเร็จนั้นไปทดลองยังศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต ๙ ซึ่งอยู่ในพื้นที่พิเศษ ซึ่งอาจพูดได้ว่าเป็นเด็กและเยาวชนกลุ่มที่ถือว่าขาดโอกาสในการศึกษา เนื่องจากการศึกษาหลักสูตรปกติไม่ตอบโจทย์กับวัฒนธรรมที่เป็นอยู่ จึงอาจจำเป็นต้องมีการศึกษาในหลากหลายรูปแบบที่จะเหมาะสมกับเด็กและเยาวชนรวมถึงวัฒนธรรมที่ต่างออกไป ซึ่งเป็นโอกาสที่ดียิ่งในการร่วมกันพัฒนารูปแบบการศึกษา ซึ่งในอนาคตอาจไม่เพียงเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แต่อาจยังขยายผลไปยังรูปแบบการศึกษาในกลุ่มเด็กและเยาวชนกลุ่มพิเศษอื่นๆ หรือเด็กและเยาวชนทั่วไปได้อีกด้วย

การบรรยายในหัวข้อ “ความร่วมมือที่สร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ แกนหมุน จุดเปลี่ยนการศึกษา จากปลายทางสู่การเปลี่ยนแปลงต้นทาง” โดย ศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ จิตระดับ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ กศส. กล่าวโดยสรุป คือ ในการเข้ามาร่วมกันศึกษาพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น เป็นการเปิดมุมมองของบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งจากการศึกษาในครั้งนี้ ทำให้เรารู้ว่าสถานที่ควบคุมนั้นเป็นที่ปิด แต่จะอย่างไรให้กลายเป็นพื้นที่ที่กึ่งเปิดได้ ซึ่งจะต้องมีการเชื่อมโยงที่ปิดนั้นกับโลกเปิด (ในแง่ของระบบการศึกษาที่แตกต่าง) ซึ่งจะเป็นการเปิดมิติทางการศึกษา เท่ากับการศึกษาแบบแท้จริง ที่ให้โอกาสกับทุกคนในการศึกษาในรูปแบบที่แตกต่างกันไป โดยอาจไม่ใช่การศึกษาในรูปแบบของกระทรวงศึกษาธิการทั้งหมด แต่จะเป็นการศึกษาที่แตกต่างหลากหลาย ให้เหมาะสมกับความต้องการของเด็กแต่ละคน ซึ่งในกรมพินิจเองก็ต้องออกแบบการศึกษาให้เหมาะสมและตรงตามความต้องการของเด็กและเยาวชน ซึ่งหากระบวนการศึกษา

แบบของกรมพินิจเป็นไปได้ อาจกลายเป็นนวัตกรรมที่อาจเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงการศึกษาในประเทศไทยก็เป็นได้

การนำเสนอกรอบการดำเนินงาน จากโอกาสโมเดล สู่ ชีวิตใหม่โมเดล โดย นายศุภชัย ไตรไทยธีระ มูลนิธิปัญญากัลป์ ซึ่งจากการลงบันทึกข้อตกลงความร่วมมือเพื่อการพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๖๕ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) พัฒนาและจัดทำระบบฐานข้อมูลเพื่อจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อนำไปสู่การวางแผนและพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม ๒) พัฒนารูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ร่วมกัน ทั้งพัฒนาหลักสูตร ออกแบบกระบวนการจัดการศึกษา ออกแบบเครื่องมือสนับสนุนการศึกษา ร่วมวัดผลและประเมินผลการศึกษา แก่เด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ๓) พัฒนาศักยภาพบุคลากรให้สามารถเป็นผู้สนับสนุนและบริหารจัดการการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ๔) พัฒนากลไกโอบอุ้มคุ้มครองและสร้างความเข้มแข็งให้แก่เด็กและเยาวชนทางอาญา โดยสร้างกลไกที่เชื่อมโยงกับชุมชนและภาคส่วนต่างๆ ระดับพื้นที่ เพื่อป้องกัน คุ้มครอง พัฒนา และยกระดับการศึกษาและคุณภาพชีวิต และ ๕) ดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

กสศ. จัดตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕๔ วรรคท้าย ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้จัดตั้งกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) เพื่อช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และเสริมสร้างและพัฒนาประสิทธิภาพครู โดยมีการบริหารงานที่เป็นอิสระและมีรัฐเป็นผู้จัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุน และมีกลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มประชากรที่ยากจนที่สุดร้อยละ ๑๕ ของประเทศ ครอบคลุมทุกช่วงวัย โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาสทั้งในและนอกระบบการศึกษา โดยดำเนินการผ่านนโยบาย มาตรการ นวัตกรรม เทคโนโลยี และกลไก รวมทั้งทำงานกับเครือข่ายภาคีทั้ง ภาครัฐ เอกชน อปท. สื่อมวลชน ภาควิชาการ และประชาสังคม ผ่าน “โมเดลโอกาส”

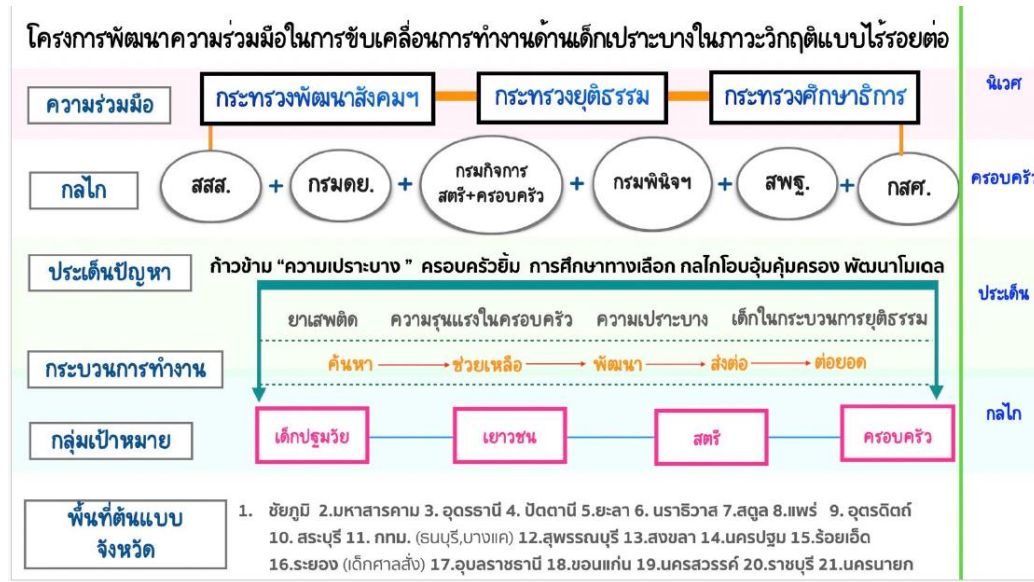
โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ ๑) พัฒนารูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ๒) พัฒนากลไกบูรณาการความร่วมมือในการเฝ้าระวังคุ้มครองเด็กและเยาวชนในระดับพื้นที่ และ ๓) วิจัยและสร้างองค์ความรู้เพื่อสร้างรูปแบบการป้องกันเด็กและเยาวชนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรให้เป็นนักจัดการเรียนรู้ พัฒนาระบบการจัดการศึกษาทางเลือก (นอกระบบและตามอัธยาศัย) ร่วมกับภาคีเครือข่าย ส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการผ่านสัมมาชีพ สร้างเสริมทักษะชีวิต และสมรรถนะที่สำคัญจำเป็นต่อเด็กและเยาวชน บูรณาการความร่วมมือการขับเคลื่อนกลไกเฝ้าระวังคุ้มครองเด็ก รวมทั้งการจัดการฐานข้อมูลและการวิจัย

การดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนและสนับสนุนการโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาของเด็กในกระบวนการยุติธรรม

๑. พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในกระบวนการยุติธรรม จำนวน ๔๐๐ คน ใน เขต ๕ (น่าน) ๓ ๗ และ ๙
 - พัฒนาระบบการจัดการศึกษา
 - พัฒนากลไกเชิงพื้นที่
 - พัฒนาหน่วยต้นแบบ
๒. สนับสนุนการฝึกวิชาชีพและศึกษาต่อในสายอาชีพ จำนวน ๑๓๐ คน ทั่วประเทศ เน้น เขต ๑ ๒ และ ๑๑
 - พัฒนาศักยภาพเด็ก
 - สนับสนุนทุนการศึกษาสายอาชีพ
 - สนับสนุนการฝึกวิชาชีพ
 - สร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการ
๓. สนับสนุนการศึกษาทางเลือกฝึกวิชาชีพและวางแผนชีวิต จำนวน ๑,๐๓๖ คน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความร่วมมือ เขต ๕ (น่าน) ๔ ๖ และ ๙
 - สนับสนุนทุนการศึกษาในขั้นพื้นฐานแก่ศกร.
 - สนับสนุนการฝึกอาชีพระยะสั้น
 - สนับสนุนการจัดท แผนชีวิต
 - ประสานความร่วมมือในพื้นที่

ในส่วนรายละเอียดในโครงการพัฒนาความร่วมมือในการขับเคลื่อนการทำงานด้านเด็กเปราะบางในภาวะวิกฤติแบบไร้รอยต่อ เป็นการดำเนินงานภายใต้ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ และเครือข่ายหลายหน่วยงาน เช่น กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมกิจการเด็กและเยาวชน สพฐ. ฯลฯ ซึ่งจะมองเห็นในประเด็นปัญหาเดียวกัน คือ การก้าวข้ามความเปราะบาง ครอบครัววัย การศึกษาทางเลือก กลไกโอบอุ้มคุ้มครอง และพัฒนาโมเดล ตามแผนภาพ ดังนี้

การระดมสมอง เพื่อพัฒนาแผนการดำเนินงานในระยะที่ ๒ แบ่งเป็น ๕ กลุ่ม

๑. การพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ
๒. การพัฒนาเชิงระบบ
๓. การพัฒนาฐานข้อมูลเด็กรายบุคคล
๔. การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายไร้รอยต่อ
๕. พัฒนาการเป็นผู้ประกอบการและเส้นทางสู่อาชีพ

ซึ่งได้ร่วมระดมสมองในกลุ่มที่ ๓ การพัฒนาฐานข้อมูลเด็กรายบุคคล โดยมีดร.สุรศักดิ์ เก้าเอี้ยน จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และนางสาวเบญจพร ดีพร้อม จากบจก.เอสไอแอลซี เป็นวิทยากรประจำกลุ่ม โดยประเด็นสำคัญจากการระดมสมองพบว่า ปัญหาที่สำคัญของระบบการจัดเก็บข้อมูลรายบุคคลของกรมพินิจฯ ที่เป็นการจัดเก็บข้อมูลแบบ Digital แบ่งเป็น ๒ ประเด็นที่สำคัญ คือ System Error เช่น การเข้าสู่ระบบและการจัดเก็บข้อมูลที่มีความซับซ้อน ไม่เป็นมิตรต่อผู้ใช้งาน การบันทึกข้อมูลที่ไม่เสถียร (ลงข้อมูลแล้วระบบไม่บันทึก ทำให้ผู้ใช้งานต้องเสียเวลาในการลงข้อมูลในระบบใหม่) หรือข้อมูลสูญหาย ฯลฯ และ Human Error เช่น ผู้ใช้งานไม่เข้าใจวิธีการลงข้อมูล ลงข้อมูลไม่ครบถ้วน หรือแม้กระทั่งการไม่เข้าไปลงข้อมูล รวมถึงการที่ไม่สามารถให้เด็กและเยาวชนที่เป็นเจ้าของข้อมูลสามารถลงข้อมูลได้ด้วยตัวเองเนื่องจากข้อจำกัดของสถานควบคุม ดังนั้น การจัดเก็บข้อมูลส่วนใหญ่ของกรมพินิจฯ จึงเป็นรูปแบบข้อมูลดิบที่เป็นกระดาซ และถูกเก็บรวบรวมไว้ที่หน่วยงานแต่ละหน่วยงาน ทำให้อาจไม่สามารถส่งต่อข้อมูลของเด็กและเยาวชนแต่ละรายให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ และ

ส่วนกลางไม่สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลในการวิเคราะห์หรือพัฒนาได้อย่างครอบคลุม ในการระดมสมองจึงมีการวิเคราะห์จากข้อมูลที่มีในระบบทั้ง TMS และ CRS ว่าในแต่ละมิติมีความครอบคลุมหรือไม่ ควรมีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานในส่วนข้อมูลใดบ้าง หรือจำเป็นต้องมีการเก็บข้อมูลใหม่ ซึ่งโดยสรุป แผนการพัฒนาฐานข้อมูลเด็กรายบุคคล จำเป็นต้องพัฒนาในด้าน ๑) โครงสร้างทางกายภาพของ Data Center เช่น Server ระบบส่งต่อข้อมูลเข้าสู่ส่วนกลาง และห้อง Digital สำหรับเก็บข้อมูลในหน่วยงาน ๒) การพัฒนา Application สำหรับเจ้าหน้าที่ เพื่อใช้ในการวางแผน การวิเคราะห์สถานการณ์ หรือเพื่อการประเมินและการจำแนก และ Application สำหรับเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัว เพื่อใช้ในการประสานข้อมูลติดตาม หรือแจ้งขอความช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ ซึ่งในทั้งสองรูปแบบนั้นต้องมีลักษณะ User Friendly ไม่ซับซ้อน เข้าถึงได้ง่าย รวมถึงต้องมีการประมวลผลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อสามารถนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ได้ และ ๓) พัฒนาทักษะของบุคลากรในการใช้ Data Base อย่างต่อเนื่อง

สรุปจากการประชุม ทางกองทุนความเสมอภาคทางการศึกษา จะยังคงร่วมดำเนินการกับภาคีเครือข่าย ในการพัฒนารูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยจะเป็นการขยายผลจากการทดลองนำร่องในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต ๕ ไปยังศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต ๙ ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดยะลา เป็นพื้นที่พิเศษซึ่งมีความท้าทายมากขึ้น และมีบริบทวัฒนธรรมที่แตกต่างจากเขต ๕ ซึ่งอยู่ในจังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากการพัฒนารูปแบบการศึกษาไปยังพื้นที่ที่มีความต่างทางวัฒนธรรม มีความหลากหลายทางศาสนา และวิถีชีวิต และอาจจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยร่วมไปด้วย ซึ่งทางกศส. โดย ดร.เนตรดาว ยิ่งยุบล จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เป็นผู้ดำเนินการในส่วนของการวิจัย โดยร่วมดำเนินงานกับคณะทำงานของกรมพินิจฯ

นางสาวไตรพร ชิวโคภิษฐ์ ผู้สรุปรายงาน